

Opis źródła:

Pod koniec XVI wieku kaznodzieje często krytykowali karnawał jako czas moralnego upadku i nadmiernych, niemoralnych zachowań. Uważali, że święto to sprzyjało pijaństwu, nieumiarkowanemu jedzeniu, hulaszczemu trybowi życia i zaniedbywaniu obowiązków religijnych i społecznych. Kaznodzieje wykorzystywali kazania, aby przestrzegać wiernych przed konsekwencjami takiego postępowania, przedstawiając karnawał jako przejaw diabelskich wpływów i fałszywej pobożności. Krytyka karnawału często miała charakter moralizatorski i była pełna ironii. Wielu duchownych dążyło do oczyszczenia Kościoła i społeczeństwa z tego, co uważali za przejawy zepsucia i niemoralności. W efekcie ich krytyka karnawału miała na celu promowanie bardziej umiarkowanych, pobożnych i moralnych postaw wśród wiernych. Fragment kazania Grzegorza z Żarnowca ukazuje właśnie takie podejście kleru do zabaw karnawałowych.

Miejsce wydania:

Grzegorz z Żarnowca, *Postylla albo wykłady ewangelij niedzielnych i świąt uroczystych*, Kraków 1597.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Muzeum Narodowe w Krakowie

Tekst źródła:

Waszego nowego świętego, którego na swym diabelskim konsystorzu ogłosiliście świętym, Święty Karnawał, czcicie nie jeden, lecz trzy dni i trzy noce w pijatyce, biesiadowaniu i w opilstwie. Świątynią, którą jemu wznieśliście, jest kuchnia, jego ołtarzem stół, jego służącym kucharz. Jaki cuda czyni święty? Inni święci przywracają wzrok ślepcom, wskrzeszają zmarłych, uzdrawiają chrypy, a niemym przywracają mowę. Wasz święty czyni widzących ślepych, ponieważ nałóg pijaństwa niweczy wzrok tak dalece, że znajdujecie za ledwie drogę, czyni żywych umarłymi, ponieważ nieumiarkowanie wielu zabija, a idących zamienia w kulejących. Jak wielu będzie takich, którzy nie oszukują więcej drogi do domu? Inni święci przywracają niemym mowę. Wasz święty zabiera ją wam. Jakże wielu w tych dniach nie będzie mówiło w swym języku ojczystym, lecz w obcym! Niemcy mówią więc po polsku, Czesi i niewykształceni ludzie świeccy mówią wtedy po łacinie; a gdy nie mogą już wydobyć więcej słów z siebie, wtedy ryczą to swoje okrutne: lalala. Tak się ma sprawa z waszym świętym i tak się go czci. Tego, który takie cuda czyni i tak was ćwiczy.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej:

1. Jakie zachowania są przypisywane ludziom, którzy czczą Świętego Karnawała?
2. Co tekst mówi o skutkach nadmiernego picia alkoholu?
3. W jaki sposób tekst opisuje zachowanie ludzi, którzy uczestniczą w świętowaniu Karnawału?
4. Dlaczego autor tekstu jest przeciwny świętowaniu karnawału?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jaki jest ogólny ton i cel tekstu?
2. Jakie porównanie autor stosuje, aby przedstawić karnawał?
3. Jakie konkretne zarzuty stawia autor wobec karnawału i jego uczestników?

4. Jakie jest porównanie między cudami "Świętego Karnawału" a cudami tradycyjnych świętych?
5. Jakie zjawiska społeczne i kulturowe XVI wieku mogą być kontekstem dla krytyki karnawału w tym tekście?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jakie znaczenie może mieć krytyka "Świętego Karnawału" w kontekście religijnym i społecznym XVI wieku?
2. Jakie znaczenie ma karnawał w kontekście krytyki zawartej w tekście?
3. Jakie argumenty używa autor, aby skrytykować karnawał?
4. Jaki obraz społeczeństwa podczas karnawału wyłania się z tekstu?
5. W jakim stopniu tekst może być odbiciem większych zmian społecznych i kulturowych zachodzących w XVI wieku?

Literatura pomocnicza:

W. Dudzik, *Karnawały w Kulturze*, Warszawa 2005.

K. Moison-Jabłońska, *Obrazowanie walki dobra ze złem*, Kraków 2002, s. 525–529.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis